

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 10.

V Ljubljani, 10. aprila 1899.

Letnik V.

Kako si morejo delavci po- magati?

VIII. Važne pravice delavcev.

Strokovna društva nimajo sama po sebi nobene zakonite veljave. Delodajavci jih samo v toliko vpoštevajo, v kolikor jih hočejo vpoštevati ali v kolikor se jih bojé. Tam, kjer niso vsi delavci združeni v njih, ne morejo imeti pri delodajavcu nič pomena. Recimo, da pridejo društveni odposlanci k njemu in mu hočejo tolmačiti želje in zahteve društvenikov. Delodajavec pravi v takem slučaju: »Jaz poznam tu samo vas in ne morem poslušati, da bi mi govorili v imenu drugih.«

Tako se je neštivilnokrat že zgodilo. Zato je pa nepopisne važnosti, da postava sama daje delavcem pravico voliti si nekakšne zastopnike v tako imenovane rudarske zadruge in obrtna sodišča.

Dodaj naš zakon ni priznaval delavcev kot nekakšne celote; po teh dveh ustanovah se je pa to izpremenilo. Rudarji imajo pravico voliti svoje zastopnike v rudarsko zadruge. Ti zastopniki nimajo samo pravice in dolžnosti pri združnih sejah pojavati delavske želje, zahteve in pritožbe, marveč tudi sicer govori zakon o njih kot o upravičenih posredovavcih med delavci in delodajavci. Delodajavec mora vsprejeti združnega odbornika kot zastopnika delavcev in ga mora kot takega poslušati.

Ravno tako je tudi z obrtnimi sodišči. V ta sodišča izvoljeni delavci niso samo poklicani, da obravnavajo sporne zadeve pri sodiščih samih, marveč so pravi delavski zastopniki.

Obe postavi sta se novi. Rudarske zadruge so se vpeljale v lanskem letu tudi po naših krajih. Obrtna sodišča pa še spé. Zakon, ki jih določa, je v veljavi od dné 1. jul. 1898, toda pri nas se še nobeden ni zganil zanje. Morala bi se namreč potegniti za vstanovitve takih sodišč dežela — po deželni zboru, ali pa trgovska in obrtna zbornica. Toda deželni zbor je pri nas zato, da kak neslanec otrobi veže proti zadrugam; v trgovinski zbornici nimajo drugega posla, nego da z zabavljanjem proti konsumnim društvom branijo »revne trgovce«. Čas je že, da se v tem oziru izpremené razmere. Na vsakem koraku opazamo, da naša liberalna gospoda nima niti najmanjšega smisla za socialno-politiška in gospodarska dela. Z največjimi težavami, med nasprotji od zgorej, od leve in desne, lomimo pri tem predore; podpira nas nobeden ne. Ko pa kaj storimo, pa brž zažene liberalna gospoda hrup in šum, češ da nič ne znamo, da smo samo politiški sleparji in še marsikaj drugega.

Bodi jim povedano, da so svojo nevednost v socialnih stvareh naši liberalci, za nas že tako jasno dokazali, da nam še na misel ne pride resno jih vpoštevati. Taka je povsod; tudi v vprašanju o obrtnih sodiščih. Kakor v mnogih drugih stvareh, bodo tudi v tem oziru morali delavci učiti oholo jaro gospodo in jim polagoma dopovedati, da bodo imeli kaj pojma o njih.

Obrtna sodišča in rudarske zadruge pomenjajo velik napredek v naših socialno-politiških zakonih. Po ti poti mora zakonodajstvo napredovati še dalje in rešilo se bo — delavsko vprašanje. Važne pravice daje zakon delavcem v tem oziru; naj se jih krepko poslužujejo. Misel, ki jo boječe izraža zakon v omenjenih dveh vstanovah, so sprožili in brez zakonite pomoči, čisto celo v boju proti krivičnim zakonom, vresničevali delavci v strokovnih društvih. Delavska organizacija bo spopolnovala to misel in brez dvojbe bo dobila mnogo podpornikov tudi v drugih stanovah. Samo jedno ostane gotovo: Topih in sebično zaritih liberalcev ne bo spametovala, razven če jih uniči.

Ljubljanske mestne volitve.

Vsako leto po Veliki noči volijo v Ljubljani nekaj mestnih očetov v občinski zastop. Včasih so bile te volitve jako burne, ko se je še katoliško-narodna stranka vdeleževala volitev; tedaj je šumelo in vrelo med ljubljanskimi meščani; pozneje pa se je katoliško-narodna stranka umaknila terorizmu liberalnih mogotcev in volitve so postale za Ljubljano nezanimiv in neznamenit dogodek. Dr. Bleiweis je zboljšal vsako leto takozvani »volilni shod« kjer je kakih 20 možic, med njimi tretjina doktorjev, postavilo »narodne« kandidate, in ti so bili na povelje liberalne stranke tudi izvoljeni. Vsaj je večina ljubljanskega meščanstva izgubila vsako samostojno politično mišljenje in je slepo drla za komando vse-mogočnega dr. Tavčarja, in njegovega pomočnika Hribarja, ki jim je v zahvalo diktiral vedno večje davčne naklade. Vsi poskusi, spraviti v občinsko dvorano nekaj opozicijske, so se izjalovili, in tako smo prišli do tega, da liberalna klika brez ovire in brez odpora svojevoljno kraljuje na ljubljanskem rotovžu.

Pa zdi se nam, da so se tudi zaspanemu našemu meščanstvu začele odpirati oči; spali so dolgo časa, a začenjajo se buditi iz spanja in vidijo belo Ljubljano zakopano v dolgovi — ljudstvo pa preobloženo z bremenom. Sedanje mestno gospodarstvo je pritiralo Ljubljano, ki jo imenujejo središče Slovenije, malo ne na kant. Liberalci razmetavajo denar hladno-

krvno dalje, davkoplačevalci stokajo in se na tihem »gitaajo« — na glas se seveda ne sme zabavljati zoper Hribarja — tujci pa se nam posmehujejo.

V teh neznosnih razmerah pa je začelo dvigati svoj glas, ne proseč marveč zahtevajoč glas, odločen in nevstrašen ljubljanskodela vstvo. Ljubljanski krščanski socialisti s »katoliškim delavskim društvom« na čelu so začeli veliko bojno akcijo za doseg volilne pravice v mestni zastop. Ljudstvo se je začelo zavedati svojih političnih pravic, ker ima toliko političnih dolžnostij. Vnebo vpijoča krivica, ki jo je mogel učiniti le brezvestni kapitalistični liberalizem, je, da je delavsko ljudstvo, ki plačuje toliko indirektnega davka in ki mora plačevati toliko krvnega davka, izključeno od občinskega in deželnega zakonodajstva. Za državni zbor imamo 5. kurijo, ki je pa le drobtina, katero so vrgli bogatini od svoje bogato obložene mize brezpravnim ljudskim masam.

Zahtevali bodemo občno, direktno in tajno volilno pravico, dokler je ne priborimo in sicer v državni in deželni zbor, kakor tudi v občinski svet.

Na Dunaji mislijo antisemitje, ki imajo večino v mestnem zastopstvu, razširiti volilno pravico tudi za delavce; dasi nimamo te reforme za vzor in je še marsikaj pomanjkljivega, da, naravnost krivičnega, vendar kaže velik napredek v socialno-političnem razvoju prestolnega mesta. Našim naprednim svobodnjakom seveda ne pride na um, kaj takega ukreniti. Bobnajo in kriče na vsa usta o svobodomiselnosti, o politični svobodi in kar je še takih liberalnih fraz, katere se mečejo ljudstvu v oči, a razširiti volilno pravico za občinski svet, kar bi bilo res nekaj modernega in naprednega, tega ne! Prišlo bi na ta način na ljubljanski magistrat nekaj mož, ki bi Hribarju in njegovim slugam brali neprijetne litanije o tem in onem, da bi gospodom kar šumelo po ušesih. Gospodi bi bilo to gotovo nadležno in si ne želi taci časov, mi pa ne bomo prej mirovali, da se to uresniči. Posluževali se bodemo vseh poštenih sredstev, podpirali bodemo pri volitvah tiste kandidate, o katerih bodemo prepričani, da bodo vstopili za volilno reformo v našem smislu in ki bodo zastopali tudi delavske interese. Bog daj, da bi se prihodnje mestne volitve tudi v tem smislu srečno izvršile in da bi prišla na magistrat poštna, delavskim slojevom prijazna, krščansko misleča opozicija.

Socijalna demokracija v prahu na kolenih pred kapitalisti.

Znamenit in pomemben dan v zgodovini krščansko-socialnega razvoja in delovanja je bil 6. april t. l.

Zbrali se se namreč naši kapitalisti na protesten shod, proti delovanju krščanskih socialcev. — Toda tudi naše pošteno ljudstvo je hotelo dati duška svojemu navdušenju in je prihitelo ne le samo iz Kranjske, marveč tudi iz drugih pokrajin, da se skupno navduši na svojem shodu za daljno delo gospodarskega ali socialnega osvobojenja. Oba shoda sta bila sklicana na dopoludne. Toda glej spaka! Vlada je prepovedala iz »varnostnih« ozirov shod gospodarskih zadrug, dočim so kapitalistični liberalci smeli svobodno zabavljati socialnemu stremeljenju kršč. socialcev. Toda kršč. soc. je trd, zato se je vršil ob najstrožji kontroli komisarjevi popoldne vendar le shod po § 2. In tako se ni vresnicila goreča želja združenih liberalcev, da bi preprečili naš shod. Na shodu kapitalistov v »Narodnem domu« imeli so menda glavno besedo socialni demokratje. Sodrug Železnikar, kateremu kršč. socialci na shodih mečejo v obraz nesramnega lažnjivca, valjal se je v prahu pred navzočimi zborovalci, pridušal in prosil bogate trgovce, naj se združijo z njimi. Prav nič ga ni bilo s soc. dem. stališča sram, hračiti za slogo s soc. demokracijo družbo, v kateri so bili navzoči prvaki kapitalistične narodne stranke, ki so v klubu mestnih odbornikov v Ljubljani sklenili ne dati delavstvu volilne pravice. Da je Železnikar tu nastopil v ime socialne demokracije, je neovrgljivo, ker je pozdravil shod celo v imenu vseh ljubljanskih delavcev kar se ve, zopet ni bilo res. Krščanski socialci mu nismo dali nikakega pooblastila v to. In vendar je ogromna večina delavcev v Ljubljani krščansko socialnega mišljenja. »Ne zamerimo si eden drugemu, na »ta viža« homo prišli skupaj«. Toraj Železnikar prav nič ne zameri liberalcem, da odrekajo v Ljubljani delavcem volilno pravo. Nasprotno išče on v ime socialne demokracije z njimi zveze.

Iz tega pač lahko vidimo hinavstvo, s katerim na najnesramnejši način socialna demokracija slepi delavce. Oglasil se je tudi v »imenu« obrtnikov Hribarjev »Hausmeister« Thuma, ki je z vso poštenostjo in resničnostjo pravega soc. demokrata lagal in zabavljaj konsumnim društvom in »tarjem«. Prosil in klečepal je tudi ta pri kapitalistih za pomoč. Radi njegovega govora bilo je nekaterih navzočih liberalcev malo sram. Ker toliko protislovij, kakor jih je spravila ta »učena glava« na dan, ne zmore vsakdo. Kako je zastopal interese obrtnikov, se vidi iz tega, da je bil z Jeničem, zastopnikom Mödlinske čevljarne, enih in istih misli, ker oba sta bila za nasvete shoda. Nas more samo veseliti, da se socialna demokracija vsaj včasih pokaže tako, kakoršna je v resnici. Boj kapitalistom, je njihovo geslo v družbi delavcev. Boj socialnemu delu in osvobojenju ljudstva, je njihovo geslo v družbi kapitalistov. Soc. demokrat Bernstein prizna sam, da je socializovanje mogoče le v združenem življenju. Toda naša socialna demokracija išče svojega izveličarja pri kapitalističnih liberalcih, katerim nje zastopniki obližujejo pete in se valjajo pred njimi v prahu na kolenih.

Res lepa socialna družba se je sesla: Dr. Tavčar poleg Železnikarja, Tuma poleg župana Hribarja, baron Žvegel poleg soc.

demokrata Lapajnerja iz Idrije. Veletržci: Holzer, Mayer, Souvan, Ihl, bodo sedaj pričeli reševati socialno vprašanje.

No če sedaj ne pride resilna ura vsaj socialnim demokratom, potem je ne bode nikdar. Delavci, ako imate še prekratke nosome, le lepo pustite, da vam jih socialna demokracija še nekaj časa vleče. Spoznajte vendar, da tam, kjer se taji Bog in krščanska pravičnost, ni mesta za delavske interese. Breznačajnost in breznačelnost delavstva ne more rešiti iz sedanje bede. Krščanski socialci smo zasnovali krepko organizacijo ljudstva na gospodarskem polju in proti temu se druži soc. demokracija z najhujšimi nasprotniki delavskega ljudstva z liberalci.

Liberalizem je spojen s kapitalizmom in s tema se spaja proti ljudstvu tudi socialna demokracija, ker nje zastopniki vsaj pri nas nimajo družega načela, kot »farsko gonjo.« Zato proč od njih! Le kršč. socializem bo rešil ljudstvo, zato tej resnici — slava!

Naša organizacija.

✓ **Shod gospodarskih zadrug.** Vključ vsem zaprekam se je vendar shod gospodarskih zadrug vršil v četrtek 6. aprila sijajno, mirno in dostojno, kakor malokateri shod. Javen shod je baron Hein prepovedal, nato se je sklical shod po § 2; tega je magistratni komisar razpustil in se le tretjič sklicani shod, zopet po § 2, je obveljal. Shod se je začel ob 12. uri popoldne in je trajal do 4. popoldne. Vdeležili so se ga zgolj zavedni in socialno izobraženi zastopniki raznih gospodarskih zadrug in konsumnih društev. Shod je otvoril dr. Krek, povdarjajoč, kako je zborovalce privedla na shod jedinstvo in ljubezen, ki druži krščansko socialno organizacijo. Prvi govornik g. učitelj Jaklič iz Dobropolj je pojasnjeval v izbornem govoru pomen gospodarskih zadrug in dokazal njih korist iz praktičnihkušenj. Drugi poročevalec je bil gospod Peter Hauptmann iz Starega Trga, ki je poročal o konsumnih društvih in njih nasprotnikih. Ta govor priobči »Glasnik« v celoti. G. Ziller je osmešil dr. Tavčarja in njegov govor v deželni zbor o konsumnih društvih, g. Bahar pa je poročal o življenju in delovanju v ljubljanskem konsumnem društvu. G. Škrjanec iz Zagorja je označil nedosledno postopanje soc. demokratov glede konsumnih društev. V Zagorju imajo socialni demokrati konsumno društvo, danes pa se je vdeležil shoda v »Narodnem domu«, ki je bil naperjen proti konsumnim društvom, socialni demokrat Železnikar. Kritikoval je govornik tudi postopanje vlade, ki je shod prepovedala, dočim je dovolila nedavno v Zagorju dva politična shoda nasprotnih strank. G. Stariha iz Dev. M. v Polji pobija Tavčarjeve trditve glede ondotnega konsumnega društva in jih obsodi kot laž. G. Stanonik poroča o horjulskih gospodarskih društvih, o njih izvrstnem napredku in pravi, da se ljudje v Horjulu »Narodovim« napadom le smejejo. G. Gomilščak iz Jarenine na Štajerskem protestuje kot obmejni Slovenec proti vednemu obrekovanju in natolčevanju dr. Tavčarja proti združni organizaciji in konča z besedami, da kdor nastopa proti gospodarski organizaciji, je nasprotnik našega naroda in zasluži, da ga Slovenci vržejo iz svojega kroga. Dr. Šustersič predlaga, da se brzojavno pozdravijo ministri Dipauli, Thun in Kast, ki so prijatelji združne organizacije. Obvelja mej živahnim pritrdjevanjem. Dr. Krek je poročal o vzajemnem delovanju in dejal, da nam treba imeti veliko zadrug katere naj bodo tako osnovane, da vzamejo vse panoge v svoje področje, zato naj se nemudoma vsa konsumna društva po deželi razširijo v zadruge, da se ustanove osrednje zadruge s samo jedno panogo, vse te zadruge pa naj bodo pod vodstvom in nadzorstvom »Zveze«. Konečno predlaga govornik, naj se takoj izvoli odsek, ki oskrbi vse potrebno za osnovo osrednjih zadrug ter sestavi razne prošnje na deželni in državni zbor. Po nasvetu

dr. Šustersiča se sklicatelji današnjega shoda izvolijo v nasvetovani odsek, kateri se po nasvetu g. Gomilščaka potrebno pomnoži. G. Ziller povabi navzoče na vseslovensko delavsko slavnost dne 28. maja v Ljubljani, na kar zaključí shodov predsednik dr. Šustersič lepo zborovanje. Na shod je došlo tudi več brzojavnih pozdravov, med njimi tudi od dveh trgovcev v Vipavi. Čast njima!

✓ **Volilska shoda.** Včeraj, v nedeljo 9. t. m., vršila sta se v Ljubljani dva dobro obiskana volilska shoda, katerih so se vdeležili z neznatno izjemo vrni možje volilci, ki s sedanjim liberalnim gospodarstvom na našem rotovžu niso zadovoljni. Prvi se je vršil dopoludne v dvorani »Katoli. doma« in ga je vodil č. g. poslanec kanonik Kalan, ki je po otvoritvi v krepkih besedah pojasnil, da davkoplačevalci, ki so sedanji liberalni kliki le takrat dobri, kadar jih potrebuje, ne smejo več mirno gledati, kako se gospodari z njihovimi zultji. Treba je pri bližnjih občinskih volitvah z vso silo pričeti boj in voliti take moze, ki bodo vsak čas povzdignili svoj glas za koristi volilcev. Drugi govornik g. Kregar je v popoldnih besedah označil par cvetk z rotovža ter ob kratkem narisal program, ki naj ga zastopajo protiliberalni kandidati: proč s sramotno hišo, rednost v gospodarstvu, sprememba stavb. reda, sprememba volilnega reda in volilna pravica za delavce. G. dr. Krek kot zadnji govornik pa je kazal na veliko nevarnost, ki nam preti v narodnem, gospodarskem, posebno pa še v socialno-političnem oziru, ako se sedaj vladajoči kliki čim preje ne pristržejo peroti. Zatorej v boj proti njej, vsak bodi agitator v svojem okraju, pokazati treba, da je Ljubljana še krščanska, še slovenska, ter da se ne strinjamo z neumno mislijo sedanjih mogotcev, češ da je dovolj, da je Ljubljana na zunaj lepa in na videz bogata, četudi so prebivalci sami beraci. — Popoludne se je pa vršil volilni shod v Vodmatu pri »Kamnarju«. Vdeležilo se ga je precejšnje število vodmatskih mož. Govorili so: gg. Kregar, dr. Krek, dr. Brejco in Breskvar. Govorniki so ozigovali sedanje liberalno občinsko gospodarstvo. Doktor Krek je omenjal tudi združne organizacije. Potreba je, da dobi naše občinsko gospodarstvo tudi kaj smisla za to. Oglasil se je tudi neki socialni demokrat, ki je dejal, da naj voli vsak po svojem prepričanju brez strank. Morda mož tudi soc. demokracije ne smatra za stranko. Hotel je narediti zmešnjavo, kar se mu pa seveda ni posrečilo. Dogovorilo se je tudi vse potrebno za uspešno agitacijo. Vse kaže na splošno nezadovoljnost s sedanjo mestno upravo, zato bodo pa možje v Vodmatu storili vse, da liberalizem s svojim kapitalističnim načelom ne bo zmagoval v tem delu mesta. Posnemajte jih tudi drugje! Naprej za ljudska prava in krščansko ime!

Slov. katol. delavsko društvo je priredilo venkonočni ponedeljek dva shoda v svrhu občne volilne pravice za mestni zastop. Prvi shod se je vršil dopoludne ob pol 11. uri v gostilni gosp. Marouta na Radcekyjevi cesti. Moškerc je poročal o potrebi volilne pravice za mestni zbor tudi za delavski stan. Navedel je, da delavci nosijo ogromna bremena v občini. Dalje omenja gg. Hribarja in Tavčarja, kako sta svojedobno »gorela« za občno volilno pravo. Sedaj se pa temu z vsemi silami vstavljata. Predlaga nato peticijo za občno volilno pravico, katera se je soglasno vsprejela. Gostinčar kritikuje posamezne naprave ljubljanske občine, ki stanejo ogromne svote denarja in vendar so tako nepopolne, da se v spopolnitev zahtevajo zopet velike svote. Takemu gospodarstvu se mora vsak resen človek vstaviti. V mestnem odboru je tudi nekaj obrtniških zastopnikov, ki pa po večini klečepalijo za mogotci. Tacih možičev se je treba otresti. Mož mora imeti pogum povedati resnico vsakemu v obraz, kedor nima tega, naj se skrije za kikkje. (Klici Turk.) Dalje pozivlje navzoče, da gredo na volilne shode in od kandidatov zahtevajo, da vstopijo za obč. volilno pravo. Seveda na shode Tavčarjeve stranke ne bode mogoče iti, ker se Tavčar boji shodov — ozir. ljudskega glasu, kakor je sam izjavil v »Narodnem Domu«, kar je dokaz občinskega gospodarstva. Dober gospodar se ne boji dati računa,

torej je s tem Tavčar sam najbolj obsodil gospodarstvo občinskega zastopa v Ljubljani. — Popoldne se je vršil shod ob pol 5. uri v Trnovem v gostinjskih prostorih meščanske vojašnice. Govorili so Mosker, Gostinčar, Kordelič, Jakopič in Štefe. Resolucija za volilno preobnovo se je tudi tu vsprejela soglasno. Nekateri pijani socialni demokratje so hoteli vprizoriti nemir, vendar se je shod dobro zvršil. Sploh kažejo tudi na naših shodih socialni demokratje neko prijateljstvo in sorodstvo z liberalno narodno klico, vsaj Kordelič je v tem smislu govoril. — Tako je v kratkem priredilo naše slov. katol. delavsko društvo pet javnih shodov za razširjenje volilne pravice v Ljubljani.

Naša organizacija v deželnem zboru je dala povod precej burni debati. Dr. Tavčar se je zopet jedenkrat razkoračil in v dolgi govoranci kazal svetu nevarnost in pogubnost naših zadrug in konsumnih društev. »Narod« imenuje ta govor senzacionalen; da, če je vsaka budalost senzacionalna, potem ima »Narod« prav. V resnici pa se je gospod dr. Tavčar grozno blamiral, ko je klical barona Heina na pomoč, naj on vendar vmes poseže, sicer nam vse vrag vzame. Baron Hein pa je učenemu juristu pojasnil, da je to stvar državnega zbora, in da je naša organizacija v temeljnih po državni postavih, katerih on ne more spreminjati. Dr. Tavčar se je moral tiho in ponižno dati poučiti o stvareh, katere pri nas vsak delavec ve, on pa ne, ki je advokat. Poslanci katoliško-narodne stranke so ugovarjali dr. Tavčarju. Zaradi večje varnosti je zasedlo še nekaj trgovcev, ki so prišli v Ljubljano na shod, galerijo, in skrbelo med Tavčarjevim govorom za klako. Hujše nesreče pa ni bilo.

Socijalne zadeve.

Zavod sv. Nikolaja v Trstu, o katerem je poročal »Glasnik« že lansko leto, je postal pravo duševno in telesno zavetišče slovenskim dekletom v Trstu. Posluje komaj pet mesecev, a že je vsprejel pod svojo streho 139 slovenskih deklet, ki bi se sicer Bog ve kam izgubile. Dasi je ta zavod tolikega socijalnega pomena, vendar ga županstva jako slabo podpirajo. Vsaj bogatejše občine bi se lahko odzvale s kako denarno podporo, to tem bolj, ker se je oskrbovalo tudi nekaj bolnih deklet, in so se torej dotičnim občinam prihranili bolnišnični stroški. Iz Stajerske je bilo dosedaj največ deklet, a ravno od tam se ni odzvala niti jedna občina. Vodstvo zavoda želi vatanoviti ondi tudi gospodinjstvo solo, — če bi bilo sredstev. Za različne mrtve spomenike imamo Slovenci denar, za žive trpine našega naroda ga nimamo.

Zadružno restavracijo so ustanovili železniški delavci v Dijonu na Francoskem. Ustanovni kapital znaša 13 000 frankov, razdeljenih v 520 delnic po 25 frankov. Tako sili povsod mej ljudstvom zadružni princip na dan, samo na Kranjskem ga hočejo liberalci vničiti.

Poletni dopust za delavce je uvedla tovarna za barve Kasl & Ehinger v Feuerbachu na Württemberskem. Vsak delavec, ki je najmanj deset let pri tovarni v delu, dobi vsako poletje osem dni dopusta. V tem času dobé delavci popolno plačo in povrh še 20 mark priboljška. Posnemanja vredne naredba omogočuje tovarniškimi delavcem vsaj nekaj dni prebiti v čistem zraku in se nekoliko razvedriti.

Kako se je reševal trgovski stan? V četrtek dne 6. aprila so se sešli v »Sokolovi dvorani« Narodnega doma trgovci in obrtniki (!) iz celega Slovenskega. Komandiral jih je v Ljubljano dr. Tavčar, pozdravil pa župan Hribar, počastil s svojo navzočnostjo baron Schwegel. Šlo se je proti konsumnim

društvom in gospodarskim zadrugam, proti katerim so klicali vlado, škofa in ne vem koga še na pomoč. Načelovali so shodu Pogačnik iz Cerknice, Trdina iz Ljubljane, krčmar Tosti iz Trnovega v Ljubljani. Hribar je zabavljajl proti katoliški gospodarski organizaciji, istotako tudi poročevalec Lapajne; mož naj bi si bil te stvari nekoliko bolje premislil; mogoče da se bo še kesal; isto velja tudi o čevljarju Tumi, ki je vzel na piko ljubljansko konzumno društvo; tudi z gospodom Tumo se bomo še videli na drugem mestu. Najbolj senzacionalen trenotek cele manifestacije pa je bil nastop socijalnega demokrata Železnikarja, ki je trdil, da zastopa »ljubljansko organizovano delavstvo« in ob enem poudarjal, da bo treba biti složnim — liberalcem in rdečkarjem namreč — v boju proti klerikalni stranki. Shod je te besede vzel mej burnim odobravanjem na znanje. Sprejela se je resolucija za ustanovitev novega trgovskega društva, ki bo na hip uničilo vsa konzumna društva, zadruge in kar je še družih tacihi nepridipravov. »Narod« je z vspehom shoda zadovoljen. In kako tudi ne, vsaj je trgovski stan za jedenkrat rešen, klerikalna organizacija pa v prah potrta. Zavedni organizovani delavci, obrtniki in kmetje se bodo takim mahljajem v zrak le smejali, in sli preko njih na dnevni red. Kot odgovor tej demonstraciji pa ne bodo sledile besede, marveč dejanja!

Vojaška služba jemlje poljedelcu brezobzirno potrebnih močij pri njegovem trudopolnem delu. Kmetje želé že davno, da bi se njihovim sinovom — vojakom — vsaj za časa najpotrebnejših poljskih del dovolil odpust. Na Češkem se je začela po kmetskih občinah živahna agitacija za doseg te ugodnosti. Državni in deželni poslanci naj bi tudi pri nas to stvar resneje v roke vzeli in od vlade izposlovali to prepotrebno stvar.

Drobtine.

Trgovski shod se je vršil 6. t. m. v »Narodnem Domu«. »Sokolova« dvorana je bila polna. Veliko je prišlo »Narodovih« pristašev z Notranjskega, semtertje so jih veliko privabili petaki za »rajžok«, pogled na zborovalce pa je kazal, da so gostilničarji skoro prevlagali trgovske zastopnike in da je znaten del poslušalcev obstajal iz ljubljanskih radovednežev, med katerimi se je zapazila častna udeležba učiteljstva in ljubljanskega Nemštva, na katerega čelu je prišel na shod baron Schwegel. Ljubljansko trgovstvo se je shoda udeležilo v jako pičlem številu. Ljubljanskih trgovcev je bilo navzočih komaj 8. Otvoril je shod dr. Tavčar, kateremu se je v nagovoru sosešno dobro zdelo, da je iz izvenkranjske prišel na shod jeden cel zastopnik, namreč zastopnik trgovske zadruge za celjski okraj. Predsednikom je bil izvoljen Pogačnik iz Cerknice, I. podpredsednikom nemškutarski trgovec ljubljanski Trdina, II. podpredsednikom pa tukajšnji krčmar Tosti, tajnikom radovljiški trgovec Fürsarger. Pozdravil je imenom »bele Ljubljane« župan Hribar, ki je zabavljajl na katoliško zadružno organizacijo, ob enem pa trdil, da se zadružništvo ne sme odrekatii vso veljavo, ker je potrebnio za okrepjenje stanovskega interesa. Ustanoviti moramo sami zadružno organizacijo, ki bode bramba proti katoliški organizaciji. Predsednik trgovske in obrtne zbornice g. Perdan je s težavo izpregovoril par pozdravnih stavkov. Poročevalec je bil g. Lapajne. Z njegovim govorom se bomo še bavili. Zbral je nekaj »Narodovih« »rožic« in prišel do sklepa, da je zaradi tega naša gospodarska organizacija nepotrebna, ker nikogar ne podpira, ampak samo škodo dela. Jahal je posebno na starotrkem konsumnem društvu, kjer mladi duhovniki mladim dekletom merijo moderce po

meri. Ta »šloger« je vse prepričal in pritrdili so mu z velikanskim ploskanjem. Grozen utis je naredila vest, da so v Starem Trgu pri otvoritvi konsumnega društva kmetje pojedli cele tri pečene prašice in da se pri konsumnih društvih dobé sem ter tje celo tako malo inteligentni kaplani, da s kmeti kegljajo. — Bodoče trgovsko in obrtno društvo naj sestavi spomenico proti katoliški gospodarski organizaciji in naj jo pošlje na vsa pristojna mesta, celo k — škofu. G. Peče iz Starega Trga je spravljajl na kup trgovske in obrtniške interese, zato naj se ustanovi »Trgovsko in obrtno društvo«, ki naj delokrog zadrug omeji, prepove jim prodajo vina, petijota, zganja in sploh ostro pazi na kretanje teh sitnih narodno-gospodarskih komarjev, ter naj jim odvzame tudi vse postavne udobnosti. To društvo naj pomaga članom v pravnih in političnih zadevah, odpošilja naj peticije in tudi za ustanovitev »Slovenske trgovske šole v Ljubljani« bode se moralo (skupno s klerikalci) poganjati. Ustanoviti je treba slovensko trgovsko banko. Dotične resolucije so bile vsprejete. Hribarjev »Hausmeister« Tuma je potem govoril v »imeni obrtnikov« in o ljubljanskem konsumnem društvu pravil tako grozne reči, da se mu bode dala prilika, jih dokazati. — Nastopil je tudi soc. demokrat Železnikar, katerega so s ploskanjem pozdravili in niti poslancu Lenarčiču ni prišlo slabo pred to rudečo internacijo. Železnikar je zborovalce nafarijal, da jih pozdravlja v imenu vsega ljubljanskega delavstva, in se pridušal, da boj, večni boj mora biti klerikalni stranki, za kar je treba skupnega postopanja. Zborovalci so pritrdili temu načrtu. Soc. dem. je v »Narodnem domu« zopet žel zasluženo pohvalo. V priprav. odbor novega društva so bili izvoljeni trgovci: dr. Tavčar, Murnik, Malovrh, Souvan, Zupanc, Trdina in Tosti za Ljubljano, za Notranjsko Pogačnik, Domicelj, za Gorenjsko Fürsarger in barvar Pirc, za Dolenjsko Guštin iz Metlike, in Stepec. Govorili so še Lenarčič, Kunc, Urbančič, Znidaršič, Tavčar. Tu se je naravnost zahtevalo, da deželni šolski svet pritise na tiste učitelje, ki delujejo pri gospodarski organizaciji, ker sicer jim trgovci svojih otrok ne morejo zaupati. Zahtevalo se je tudi trgovsko skladišče v Ljubljani, kar bode seveda lubo Mayerju in Souvanu. Nekaterim obrtnikom se je proti koncu shoda precej zjasnilo, zato so zahtevali, da se mora prosta trgovina povse omejiti in da se židovski izdelki ne smejo prodajati. To bode res težko doseči društvu, v katerem hodeta skupno sedela čevljar Tuma in zastopnik mödlinske tovarne. Urar Klopčič je zahteval, da naj se odpravijo ceniki, na kar so se čule obrtnikom prijazne opazke »Unsinn«. Konečno se je predsednik še zahvalil narodni stranki in udeleženci so se razšli po ljubljanskih gostilnah, kjer so se imeli bolje, nego kmetje po konsumnih društvih.

Pozor delavci! Vsled letošnje mile zime pričela so se stavbinska dela v Ljubljani jako zgodaj. Seveda je to zopet spomlad v zimski obleki, ustavila. Toda že v pričetku stavbinske sezije dogodila se je 18. t. m. nesreča pri neki stavbi v tukajšnji tobačni tovarni dninarju kranjske stavbinske družbe Židan Francu, v katerega se je namreč po neprevidnosti nek njegov tovariš tako zadel, da je z odra 2½ m. visoko padel.

Vodje socijalnih demokratov niso ravno tako nesebični, kakor vedno trdijo. »Fürther Fränk. Arbeiterblatt« piše, da okoli dva milijona socijalno-demokratskih delavcev na leto zbere do 10.000.000 mark za stranko, od tega dobiva 50 glavnih vodij po 10.000 mark na leto, kar znaša 500.000 mark; 300 vodij druge vrste dobiva po 5000 mark, to znaša 1.500.000 mark; potnine znašajo 1.500.000; poslanci dobivajo 120.000; — za volilno agitacijo potrosijo 3.500.000; casnikom, večnomu židovskim, razdelé 1.800.000 mark. To znaša skupaj 9 milijonov mark. Ostali milijon pa dobé ljudje, ki se ponašajo kot delavci, a ne delajo drugega, nego da krošnjarijo od mesta do mesta.

Ljudska revščina v Avstriji. V Avstriji je po zadnji ljudski štetvi 14.920.395 oseb, ki imajo kako gotovo delo in dobivajo od tega

dela svoj zaslužek. Toda izmed številca teh ljudi je celih 95,27 odstotkov taci, katerih letni zaslužek niti 600 gld. ne znaša. Taci, ki dobivajo na leto od 600 do 1800 gld., je 3,92%, od 1800 do 3600 gld. 0,14%. taci ki bi imeli nad 6000 gld., pa samo 0,11%. Te številke kažejo, kako je ogromna večina avstrijskega ljudstva ubožna, bogastvo pa se zbira v rokah majhne peščice birokratov. Ti imajo v rokah denar, in ker imajo denar, imajo tudi vlado, vsi drugi pa so za to, da nosijo državna bremena. Sto jih mora stradati, da živi eden v obilnosti.

Ali je kolesarenje škodljivo? Čas je denar, in s kolesom si prihraniš mnogo časa. Zato se je vožnja s kolesi tako hitro udomačila. Drugi pa gojijo kolesarenje kot šport, to se pravi da kolesarijo za zabavo. Kakor hitro so se ljudje začeli posluževati bicikljev, je takoj se vrnilo vprašanje, je-li taka vožnja človeškemu telesu ugodna ali ne. V začetku je vse hvalilo, kako imenitno da pospešuje ta šport zdravje telesa. Sedaj pa sodijo nekoliko drugače. Pokazalo se je namreč, da so jo prestrastni kolesarji slabo skupili. Dolgotrajne in hitre vožnje ne krepé zdravja, marveč slabé delovanje srca in pljuč in pripravljajo pot srčnim napakam in pljučnim boleznim. Toliko je sedaj gotovo, da je treba poznati mero. Nikdar ne prehitro in tudi če bi imel dobiti prvo nagrado! Ljubše je zdravje kot zmaga pri dirki.

Ljubljanski socijalni demokratje so zgubili še tisto merico možgan iz svojih crepin, kolikor jim jih je dobrotna usoda še pustila. Liberalna buržoazija skliče shod proti konzumnim društvom in pokorni sluga Železnikar stori svojo dolžnost in gre na shod protestirat proti konzumnim društvom. Ne vemo, kaj poretó o tem »sodrugí« v Idriji in v Zagorji, ki imajo tudi konzurna društva. Slabo pa se bo godilo Železnikarju, če zve za to centralno vodstvo socijalnodemokratske stranke na Dunaji; uprav tamkaj imajo socijalni demokratje skoraj vsa konzurna društva v svojih rokah.

Kam gre ljudsko premoženje? V Nemčiji se popije na leto 676,470 000 litrov žganja, 5455,600 000 lit. piva, 322,000.000 lit. vina. Za vse to plača nemško ljudstvo 2500 milijonov mark. Večina tega ogromnega denarja se steka v žepu bogatih tovarnarjev, kapitalistov in ljudstvo dobiva za te velike žrtve bolno telo in bolnega duha. Alkohol polni norišnice in jetnišnice, alkohol dela fizično in moralčno pohabljenega reveža, alkohol množi stovilo zločincev in izvleče ljudstvu še tistih par krajcarjev, kolikor mu jih pri sedanjih žalostnih razmerah še ostaja. Naloga socijalistov, zlasti krščanskih bi bila, zastaviti vse moči, da se zajezi ta ljudska kuga.

Bolezen Avstrije. Avstrija je silno zadolžena; ti dolgovi so tako veliki, da morajo avstrijski davkoplačevalci za letošnje leto 172 milijonov goldinarjev obrestij od državnih dolgov plačati. Upniki pa so židovske banke; tako podpira država židovski kapital. Samo na Dunaju je sedaj 130 000 judov, dočim jih je na celem Francoskem samo okoli 50.000. Jeden sam dunajski jud — Rothschild je že pred leti pripoznat, da ima 800 milijonov gld., od katerih plačuje davke. Dandanes je to premoženje gotovo naraslo, tako da bi s tem kapitalom lahko pokupil vse češko veleposestvo, ki se ceni na 984 milijonov. Jeden sam jud premore torej toliko, kakor 39 knezov, 107 grofov in 66 baronov, katerim pripada češko veleposestvo. V Galiciji je od l. 1874 do 1892 prešlo 43 000 kmetiskih zemljišč v judovske roke; na Ogrskem pa imajo judje 67% vsega državnega zemljišča v zakupu. To je bolezen Avstrije.

Naš cesar — ženin. O tem se razpravlja na Dunaju kakor o gotovi stvari. Naš cesar si želi potomca, a tudi reprezentacija pri dvoru je pri tem njegovem sklepu mero-dajna. Govori se, da si je zbral za nevesto starejšo sestro španskega kralja Alfonza XIII., infantinjo Marijo de las Mercedes ali mlajšo sestro nedavno umrle kneginje bulgarske. Obedve ste iz katoliške hiše Burbonov. Oficialno se teh vesti ne zanika, pač pa je res, da je zopet dopolnjeno mesto višje dvorne

dame, ki je bilo po smrti cesarice prazno. Naš cesar je, kakor znano, v 69. letu svoje starosti.

Grozivito blamažo povzročil je »Sloven-skemu Narodu« poročevalec, ki mu je za sobotno številko skrpucal sledečo »pikantno« novico: »V katoliškem konzumnem društvu, v nekdanji Ovijski — (!) — hiši, so se sinoči jako dobro imeli. Ne vemo sicer, kaj je bilo povod veselju, a da se je moralo silno veliko piti, to se je danes videlo. Ko so zjutraj odprli okna, vdarila je iz konzumnega društva prostorov taka vročina, kakoršna se nabere samo v lokalih, koder se je neizmerno pilo. In soparica je bila tolika, da se je kakor oblak vlekla proti zvezdi, in da so si izvoščiki, ki pred hišo stojé, ob njej roke greli!« — Na te bedasto-zlobne, iz najgorje strasti izvirajoče besede pripomnimo le to-le: Komur je znana lega prostorov delavskega konzumnega društva in vé, na katero stran se ti prostori zračijo, kdor nadalje vé, da sta bila poleg treh odbornikov v pisarni mej osmo in deveto uro v prostorih le dva člana, komur je znano, da večina društvnikov še le v soboto prejme svoj pičli zaslužek ter slednjič, da sta pred deveto uro zaprla društvene prostore uslužbenec in jeden odbornik, temu se pač zdi, da je bil dotični »Narodov« poročevalec tako natrkan še v soboto, da je bil le od njegove soparice okužen imenovani drevored. — Sicer bi pa izmislijetina gledé gorkega zraka ne bila ravno napačna, ko bi se uresničila, ker bi na ta način mesto dobilo popolno brez vseh stroškov javno grelnico, ki se že tako dolgo snuje na ljubljanskem rotovžu.

Francoski vojni minister Freycinet, ki je protestant, sodi o vojaškem življenju jako slabo; po njegovem umenju daje vojaško življenje povod nemoralnosti širših ljudskih krogov. On tako-le govori: »Danes vojaško življenje moralno vrednost vojaka prej zmanjšuje kakor zvišuje. Na dolgočasnih manevrih izgubija petkrat več časa, kakor bi bilo treba, opraviti ima samo z zunanjimi formalitetami, velik del dneva pa sploh ničesar ne dela. Duh mu je odprt za vse priložnosti hudobije, kolikor mu jih ponuja mestno življenje. Hodi v gostilne, dela slaba znanja in zgubi spoštovanje pred avtoriteto, čut dolžnosti in požrtvovalnosti. Pokvarjen zapušča svoj polk. Srečen je, če ga potem pošteno delo v drugem poklicu spreobrne.« Tako govori zastopnik militarizma o militarizmu.

Kako obrekujejo? Socijalno-demokratska časopisa »Wahrheit« v Lincu in »Arbeiter-Zeitung« na Dunaju sta objavila senzacijselno novico, da je hišnik katoliškega delavskega društva v Ljubnem na Zg. Štajerskem po ukazu ondotežnega kapelana se po noči preoblekel za »duha« in strašil ljudi. Vse to pa je bilo zlagano. Poslal se je dotičnim listom stvarni popravek, a židje v svesti si svoje moni, ga niso hoteli vsprejeti, trdeč, da mirnim srcem pričakujejo tožbe pred sodišcem. Prizadeti duhovnik, g. Gürtler, toži »Arbeiter-Zeitung«; »Wahrheit« je že preje vse preklicala. Sedaj so imeli krivonosi pri »Arbeiter-Zeitung« priložnost, dokazati svoje trditve. Toda zdaj pravi odgovorni vrednik, da sploh ne ve, kako je prišlo to v list. Torej najprej predrzno obrekovati, potem pa podlo se zateči k izgovoru nevednosti. Pa vse ni nič pomagalo. Socijalno-demokratski list je moral plačati sodnijske stroške in v »Arbeiter-Zeitung« od 9. marca t. l. kapelana Gürtlerja za odpuščanje prositi in priznati, da je bilo vse zlagano.

Krave z očali. Dandanes imajo ljudje slabe oči in po mestih so skoraj vsi nosovi osedlani, zlasti mej učenimi in tistimi, ki hočejo biti učeni. Ta moda se je pa razširila tudi mej kravami, ki so mauj inteligentne, in sicer na Ruskem. Tam so stepe več kot šest mesecev pokrite s saegom in krave se pasejo le od travnatih ruš, ki molé iznad snežne gladine. Solučna luč pa se odbija s tako silo od bele snežne planjave in pade tako neprijetno v oči, da žival dostikrat oslepi. Nekdo, ki so se mu krave smilile, je iznašel temno-rujave naočnike, ki varujejo živali pred bliščečo slepilno svetlobo. Sedaj nosi

že 40.000 krav take naočnike. Pač učenjaška družba!

Smrt socijalnega demokrata. Morilec Gier iz Beckingena, v okraju Trevirskem na Nemškem, ki je v noči mej 27. in 28. junijem l. 1898 roparsko umoril devetnajstletno šiviljo Laubacher, je bil obsojen na smrt in 23. marca usmrčen. Trdil je, da je nedolžen, češ bil sem v takem položaju, da se mu ne more zločin šteti v zlo. Duhovnika ni maral, češ da ne veruje na Boga. Umril je s klicem: »Živela internacionalna socijalna demokracija!«

Usmiljenke v špansko-amerikanski vojni. Začetkom vojne je odpotovalo iz Španije na bojišče 700 usmiljenih sester. 300 se jih je povrnilo z bolnimi vojaki v domovino, 100 jih je obležalo kot žrtve na bojnem polju, in 300 jih je ostalo na Kubi in Portoriki v bolnišnicah, kjer strežejo ranjencem. To stori krščanska ljubezen. Kje morejo nasprotniki krščanstva kaj sličnega pokazati?

POZOR!
Peksa Vencel
v Hrenovih ulicah šte. 16
izvršuje vsakovrstne
operacije
nohtov in kurjih oces.

Podpisani usojam si slavnemu p. n. občinstvu, zlasti gospodom trgovcem uljudno naznaniti, da sem otvoril v Ljubljani

zavod za snaženje
stanovanj in oken.

Prevzemam v snaženje izložbena in sobna okna ter likanje sob. Tudi cele nove stavbe prevzemam v temeljito očiščenje, istotako tudi javne zavode in urade.

Čestita naročila prejmlje iz prijaznosti Jožef Maček, prodajalnica tobaka, Mestni trg št. 6.

V obilni obisk se priporoča

Peter Matelič,
Martinova cesta št. 81.

KATHREINER-
Kneippova
sladna kava.

Stara mavrica, do men!

Ze ista sem izpričano izredna priporočila k dobroti kavi. Pri življenju, ercah, zelodencih boleznih, pri pomankanju krvi etc. zdravniško priporočena. — Najpriiljubljenejša kavina pijača v etotičnega radovinah.